

Bábművészet

(Báb-, díszletkészítés, bábjáték)

Célok, feladatok

A stúdium célja a színházművészet gyermekekhez legközelebb álló ágát illetően alaposan tájékozott pedagógus képzése, aki a harmonikus személyiségépítés és képességfejlesztés érdekében iskolai körülmények között művelhető kamara (és csoportos) formákat szakszerűen tud alkalmazni, működtetni.

A tárgy feladata a bábjáték – mint önálló, komplex műfaj – megismertetése.

A műfajban különösen erős alkotó mozzanat feltárása, hasznosítása a nevelés különféle területein. A bábszínház teremtését tárgyformálássá, térképzéssé egyszerűsítve a műfaji specifikumok értékteremtésre, értékörzésre motiváló jellegének felmutatása.

Az összetett elemző tevékenységet, invenciózus, kreatív, konvenciók által csak részben befolyásolt alkotást követelő munkafolyamatok gyakorlatban végeztetése.

A létrehozottak (bábuk, kellékek, díszletek) működtetése. Ismeretszerzés a műfaj adta lehetőségek alkalmazásának módszerbeli kérdéseiben a későbbi iskolai művelés megalapozásához.

Követelmények

- Legyen képes önállóan egy kiválasztott korcsoport számára valóban megfelelő produkciót létrehozni.
- Tervezzen a stíluszisztaság, a harmónia, az arányosság jegyében.
- Legyen képes primitív körülmények között is hatásos, vizuális és akusztikai elemeket használni.

Bábtervek, díszlettervek bemutatása.

Az értékelés formája: gyakorlati jegy működtetett, kommentált munkákkal.

Tananyag

A bábjáték vizsgálata az alkotó, az előadó szemszögéből.

- a bábjáték, mint a (szabad) önkifejezés terepe;
- képességfejlesztés (beszéd, mozgás, éneklés, kontaktusteremtés és -tartás) és személyiségfejlesztés (empátia, fantázia, kreativitás stb.) a bábozás, illetve bábkészítés folyamán.

A bábjáték mint műfaj (elméleti alapvetés, rövid történeti áttekintés).

Ajellem, karakter – a jel, a stilizálás, az animáció.

A bábfajták. Mondanivaló és technika kapcsolata.

A bábkészítés mint (művészi) tervezőmunka – képző- és iparművészeti alapok.

Bábkészítés – mint praxis, anyagok kiválasztása, megmunkálása.

Az alkalmazott bábjáték korszerű felfogása (gyerekkép, korkép, pedagóguskép).

Az önálló ismeretszerzés módszerei, terepei, források.

Szakmai továbbképzési lehetőség Angliában

A Kritikai Lapokból vettük át a következő írást:

November 18-19-én Londonban körvonalazódtak egy új szakmai továbbképzési program tervei. A Royal National Theatre oktatási részlegében tartott értekezleten magyar, román, szlovák és bolgár szakemberek részvételével dolgozták ki a „Branching Out” alapelveit és lebonyolításának technikai részleteit. (Magyarországról a Brouhaha képviselője, Cziráki Judit dramaturg vett részt a munkában.)

Az új program keretében 1996. májusában magyar, litván, szlovák, román és bolgár drámatanárok, a gyermek- és ifjúsági színházterületén dolgozó színházi szakemberek három és fél hetes szakmai továbbképzésen vehetnek részt, melyet a Royal Nation Theatre szakemberei szerveznek számukra.

Jenny Harris és Chrissie Tiller, az oktatási részleg munkatársai már korábban is szerveztek kelet-európai színházi szakemberek és adminisztratív dolgozók számára angliai tanulmányi programokat. A „Seeding a Network” keretében pl. 11 hazai szakember találkozhatott hasonló területen dolgozó angol kollégákkal.

1996 májusában a „Branching Out” országonként 6-8 pedagógusnak nyújt elméleti képzést Londonban Gavin Bolton, Cecily O’Neil és más neves szakértők bevonásával. Ezt követően a résztvevők valamelyik vidéki iskolában vagy színházban tölthetnek jó két hetet, hogy az ottani kollégák munkamódszereivel ismerkedhessenek. A pályázóknak természetesen ehhez megfelelő szinten kell beszélniük az angol nyelvet.

1996 őszén a vendéglátó angol szakemberek látogatnak el magyar, szlovák, román stb. partnereikhez, hogy

bepillantást nyerjenek az itt folyó munkába.

A csereprogramot az Európai Unió PHARE Democracy alapja támogatja, a SOROS Alapítvány és a British Council régiókbeli irodáinak segítségével. Magyarországi előkészítésében részt vesz a Színjátékos Szövetség és a Magyar Drámapedagógiai Társaság. A koordinációs feladatokat a Brouhaha Alapítvány látja el. (Jelentkezési lapok február 29-ig kérhetők a következő címen: Brouhaha Magyarország, 1087 Bp. Luther u. 1/b.)

Gondolkodási modellek

ismertető Norah Morgan és Juliana Saxton írása alapján⁵

...Mikor autós utazást tervezünk, leülünk a térképek, útikönyvek, érdekes brosrák társaságában. Mindezek arról adnak tájékoztatást, hogy milyen helyeken járhatunk majd, miféle látnivalókra bukkanhatunk utunk során. Megtervezünk egy útvonalat – jó esetben minden benne lehet, amit látni szeretnénk. Ha egy hely vonzó, ott maradhatunk egy ideig, ha nem, mehetünk tovább. Ha van egy érdekes mellékút, miért is hagynánk ki, feltéve, hogy abba az irányba visz, amerre egyébként is haladni akarunk. Ha az ember tudja, hogy miért utazik, és mit akar kapni az utazástól, akkor az egyes *napokat* ráér akkor megtervezni, mikor azok ráköszönnek. Ha valahol kerülni kell, vagy találkozunk valakivel, aki új látnivalót javasol – a terv megváltoztatható.

A drámatanár nagyon hasonlóan gondolkodik a tartalomról. Az anyagot – kiválasztása után – ízekre kell szednie, hogy láthassa, mely részek eredményezik az általa kívánt tanulást.

A drámatanár tevékenységei közül – sokak számára – az tűnik a legnehezebben elsajátíthatónak, *ahogyan gondolkodik*. A bemutatón a leggyakoribb megjegyzés a következő: „Jó, jó, de honnan *tudta*, hogy mit csináljon (mondjon)?”

...Az oktatási dráma gazdag szakirodalma, továbbá a nemzetközi híri mestertanárok által vezetett tapasztalat-cserék, viták olyan gyakorlati ismeretanyaggal és elméletekkel látták el a tanárokat, amelyekre alapozva ez a kérdés (a drámatanár gondolkodásmódja) elemezhetővé vált.

...Az ismertetésre kerülő gondolkodási modellek nemcsak annak eldöntésében segítenek, hogy miként kezdjük el a munkát, hanem az ötletek, elgondolások kifejtésében is... Bár minden tanárnak megvan az az egy-két modellje, amellyel jól tud dolgozni, mi úgy találtuk, hogy mindegyik modell kínál valamit, és gyakran maga az anyag határozza meg, melyik megközelítés a legmegfelelőbb.

(A kanadai szerzőpáros által vázolt nyolc gondolkodási modellből az alábbiakban a legérdekesebb, leginkább használhatónak tűnő változatokat ismertetjük. Zárójelben azon drámapedagógusok neve található, akiktől származtathatók az egyes modellek.)

1. „Rokonság” (Heathcote, 1976)
2. Ember kontra ember, természet, „emberfeletti” (Heathcote, 1976)
3. Megfordítás (Brian Way nyomán, 1976)
4. Megválaszolatlan kérdés (Morgan, Saxton)
5. Az idő előtte, utána, közben (David Booth, 1974)
6. Képköltés (Heathcote alapján, 1977)

(A szerzők konkrét példán, a „bevándorlók” témáján – amely Kanadában, mint a világ számos más országában ma is aktuális probléma – mutatják be a gondolkodási modelleket. Részletesen beszámolnak egy 13 éves tanulókból álló osztálynak tervezett dráma háttéréről – az osztály összetételének, a tanár szakmai múltjának stb. részletezésétől nemcsak a helyhiány miatt tekintünk el...)

1. „Rokonság”

Olyan gondolkodásmódról van itt szó, amelynél a belső tapasztalásra figyelünk avégett, hogy rájöhhessünk, mi a közös a kontextusban minden emberi lény számára. Analóg helyzetek sora tárulhat fel a tanár számára, amelyekre építhet munkája során:

- a bevándorlók azokhoz tartoznak, akik az ismeretlent választják, mint pl. a felfedezők, az űrutazók, a kutatók;

⁵ In: Norah Morgan–Juliana Saxton: Teaching Drama, Stanley Thornes (Publishers) Ltd. 1991. (6. fejezet, 175-186. oldal) Az ismertetőt – Földes György nyersfordítását felhasználva – Kaposi László készítette.